

18/10/2022

Sobirania de dades en el monitoratge ambiental comunitari



Les comunitats indígenes són una font indispensable d'informació i coneixement ambiental, però la utilització d'aquest coneixement en el monitoratge científic pot agreujar injustícies colonials. Un equip de recerca coordinat per la Profesora d'Investigació ICREA Victoria Reyes-García treballa perquè la investigació amb comunitats indígenes sigui més ètica i s'apliquin els principis de sobirania de dades indígenes en els programes de monitoratge.

Credit: Quang Nguyen Vinh

Els pobles indígenes i les comunitats locals tenen sistemes de coneixement ambiental que s'alimenten de diferents fonts d'informació derivades de les sovint llargues històries de relació amb el territori. Aquesta informació els permet controlar l'estat ambiental i gestionar aquests territoris i els seus recursos. La ràpida difusió dels dispositius mòbils i de les plataformes digitals ha accelerat la possibilitat d'aplicar aquest coneixement al monitoratge científic, especialment a zones remotes on l'accés per als científics és difícil i costós. El monitoratge comunitari es proposa cada cop més com una manera de millorar la comprensió científica de l'estat i les tendències de la biodiversitat, els canvis en l'ús del sòl, la pèrdua d'hàbitat, els usos locals de plantes i animals, les causes del canvi ambiental i la presència de contaminació o d'espècies invasores, entre d'altres.

Tanmateix, quan el monitoratge comunitari està dirigit per investigadors externs es poden crear reptes o impactes nocius per a les comunitats, agreujant les injustícies colonials al voltant de la recollida i el control de dades, el dret al coneixement, la privadesa, etc.

Els pobles indígenes tenen drets únics sobre el seu coneixement, tal i com reconeix l'article 31 de la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes. Reconèixer els drets inherents dels pobles indígenes a governar la recollida, la propietat, l'accés, l'ús i el control de les dades relacionades amb la seva terra i el seu patrimoni cultural, i garantir que aquests drets es compleixin en el context del monitoratge comunitari i ambiental, pot contribuir a corregir aquestes injustícies històriques per als pobles indígenes i les comunitats locals.

La sobirania de dades indígenes (IDS per les sigles en anglès) s'ha definit com "els drets dels pobles indígenes a controlar les dades de i sobre les seves comunitats i terres, articulant els drets individuals i col·lectius a l'accés a les dades i a la privadesa" (Carroll et al. 2021: 300). En el seu recent article a la revista científica *BioScience*, els autors comparteixen diversos exemples d'arreu del món que van des de mecanismes i directrius a nivell institucional i organitzatiu per fer que la investigació amb comunitats indígenes sigui més ètica, fins a iniciatives de monitoratge ambiental que han aplicat els principis de sobirania de dades indígenes en les seves aplicacions o programes de monitoratge. Aquests esforços són especialment importants en un moment en què les dades obertes, que podrien agreujar les preocupacions sobre la privadesa i la sobirania, s'han convertit en una tendència a moltes institucions de recerca.

Victoria Reyes-García

Profesora d'Investigació ICREA
Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA)
Departament d'Antropologia Social i Cultural
Universitat Autònoma de Barcelona
victoria.reyes@uab.cat

Referències

Victoria Reyes-García et al. **Data Sovereignty in Community-Based Environmental Monitoring: Toward Equitable Environmental Data Governance**, *BioScience*, Volume 72, Issue 8, August 2022, Pages 714–717, <https://doi.org/10.1093/biosci/biac048>

[View low-bandwidth version](#)